

Til: Olje og energidepartementet

Deres ref:

Vår ref:

Dato: 22.08.22

NORSK INDUSTRI S INNSPILL TIL HØRING OM EUs FORNYBARDIREKTIV (RES) OG ENERGIEFFEKTIVITETSDIREKTIV (EED)

Vi viser til departementets høringsbrev av 6 juni d.å. Norsk Industri velger kun å kommentere RES og EED knyttet til de endringene som ble foreslått av Kommisjonen 18 mai. Øvrige sider ved disse direktivene, herunder opprinnelsesgarantier, er kommentert i vårt innspill av 09.09.21.

Innskjerping av målene

I lys av energikrisen i Europa, forsterket av krigen i Ukraina, foreslår Kommisjonen å skjerpe 2030-målene for 2030;

- Fornybardirektivet – fra 40% til 45%
- Energieffektivitetsdirektivet – fra 9% til 13%.

Kommisjonens mål er uhyre ambisiøse. Beveggrunnene for skjerpning av de felles målene er nedfelte i planen for REPowerEU og motiverte av både klimaambisjoner og energisikkerhet. Gitt dagens situasjon i europeiske energimarkeder, der geopolitiske drivkrefter har ført til rekordhøye og, for industrien, uhåndterbare energiprisnivåer, er en fremskyndet omlegging til mer fornybar energi og mer effektiv bruk av den nødvendig for å opprettholde europeisk industris konkurransekraft på sikt. Dagssituasjonen gjør det imidlertid vanskelig å vurdere realismen i forslagene.

Norsk Industri merker seg samtidig EU-rådets fellesinnstilling den 27. juni der fornybarmålet på 40% opprettholdes og energieffektivitetsmålet påføres en rekke forbehold. At medlemsland med ulike forutsetninger for fornybarvekst og energisparing ender opp med en mer forsiktig posisjon enn Kommisjonen er forventet. Norske myndigheter bør like fullt være en aktiv pådriver for europeisk energiomstilling i den grad det lar seg gjøre.

Norge har ikke rapportert iht. kravene i Styringsforordningen. Det gjør det utfordrende å vurdere samlet energi- og klimaeffekt for nasjonen generelt og industrien spesielt. Generelt vil uansett økt fornybar energiandel ved høyere fornybar kraftproduksjon og mer effektivt energiforbruk samlet sett være positivt både for nasjonen og industrien.

Ved inkorporering av direktivene i EØS og i nasjonal rett er følgende premisser helt sentrale;

- Norsk kraftforsyning er nær 100% fornybar,
- Industriens arbeid med energieffektivitet skjer løpende som følge av at kraftforbruk er en kostnadsdrivende og avgjørende innsatsfaktor. Arbeidet har hele tiden høyeste prioritet, men potensialet for begrensninger utover de som allerede er gjennomført er knyttet til fysiske forutsetninger og teknologi.

Når direktivene skal gjennomføres i Norge og mål skal fordeles sektorvis er det avgjørende at disse forholdene er styrende. Norsk Industri vil insistere på at nasjonale mål og politikk forbedrer, og ikke forringer, industriens konkurranseevne. Norske industribedrifter står foran flere omfattende investeringsbeslutninger som, hvis realisert, endrer produksjonsmetoder i mer klimavennlig retning og samtidig skaper økonomisk vekst og flere grønne arbeidsplasser.

I så måte vil vi også minne om tidligere innspill som gjelder effektivitetsdirektivet. Absolutte energisparemål er til hinder for videre industriutvikling. Målene bør knyttes til energiintensitet.

Konsesjonsbehandling

I REPowerEU forslår Kommisjonen kraftig redusert behandlingstid for konsesjon m.m. i "identifiserbare fornybarmråder". Norsk Industri er udelte positiv til intensjonene bak forslaget og ber om at dette gjennomføres i etablert praksis. Gitt energisituasjonen i EU og i Norge bør dette gjennomføres på bred basis. Vi vil i særlig grad peke på de havvindprosjekter som er under oppseiling. I den sammenheng er det vesentlig at Norge raskt kan knytte seg opp til EUs satsing i Nordsjøen og med det bidra til identifisering av satsingsområder. Overnevnte er helt sentralt for både operatører, leverandørindustrien og fremtidig omstilling av den norske industrien.

Den viktigste faktoren som kan sikre konkurransedyktige betingelser for norsk industri er et vedvarende kraftoverskudd, som skaffes gjennom offensiv satsing på havvind og utbygging av ny landbasert vindkraft og vannkraft, og som gir industrien anledning til å inngå langsiktige kraftavtaler til stabile og konkurransedyktige priser. Dette vil også ivareta forsynings sikkerheten. Uten et strukturelt overskudd vil ikke industrien ha grunnlag for inngåelse av nye, langsiktige avtaler.

De viktigste forslagene til endring i fornybardirektivet er:

Artikkel 15b forplikter medlemsstatene til å identifisere de land- og havområdene som er nødvendige for å oppfylle nasjonale bidrag til fornybarmålet for 2030. Når det gjelder utbygging av fornybar energiproduksjon på fastlandet har Norge allerede tilstrekkelig areal tilgjengelig der konsesjonæren kan søke om konsesjon, selv om klarere føringer på hvor utbygging er aktuelt og ønsket hadde vært en fordel. Identifisering av områder og arealer er likevel først og fremst aktuelt for utbygging av vindkraft til havs. På dette feltet har regjeringen allerede varslet at områder for utbygging vil utlyses årlig fra 2025 og at utlysning av arealer på Sørliche Nordsjø II og Utsira Nord gjennomføres første kvartal 2023 med tildelinger i løpet av 2023

I henhold til artikkel 15c og 16a skal medlemsstatene definere spesielle områder for produksjon av fornybar energi der konsesjonsprosessene ikke skal være lengre enn ett år («renewables go-to areas»). Det skal gjennomføres en enkelt miljøvurdering for hele området. I norsk sammenheng antar vi at dette vil være aktuelt først og fremst for områder med lav iboende naturverdi eller områder som allerede er utviklet. Et typisk eksempel kan være oppføring av et solkraftverk eller vindkraftturbiner i områder som allerede er regulert til og utviklet for industri og næringsliv. En hensiktsmessig gjennomføring av disse reglene i den norske konsesjonsprosessen vil kunne lette utbygging av fornybar energiproduksjon for prosjekter uten store interesse motsetninger.

Artikkel 16 og 16 b inneholder mer detaljerte regler om den generelle konsesjonsprosessen for fornybar energi. Norsk Industri støtter innføring av en to-års frist for behandling av konsesjonssøknader. Direktoratet bør derfor sikres tilstrekkelige ressurser til rask og grundig behandling av alle nye søknader om utbygging av fornybar energiproduksjon.

Artikkel 16b (2) om én enkelt miljøutredning for hvert prosjekt kan gjøre det nødvendig å flytte deler av de utredningene som i dag foretas i Miljø-, Transport- og Arealplanen (MTA-plan) til konsekvensutredningen som ligger til grunn for behandling av konsesjonssøknaden.

Kommisjonen foreslår en ny artikkel 16d som definerer bygging og drift av anlegg for produksjon av fornybar energi som en «overordnet offentlig interesse som tjener offentlig helse og sikkerhet». I fortalen er det presisert at fornybar energiproduksjon er viktig for å hindre klimaendringer, redusere energipriser og EUs avhengighet av fossilt brensel, samt ivareta forsyningssikkerheten. Den foreslåtte vektleggingen av fornybar energiproduksjon er forståelig på bakgrunn av energikrisen i EU. Norsk Industri er enig i denne vektleggingen.

Det trengs store mengder ny fornybar energi både for Europas strategiske autonomi på energi og for det grønne skiftet. Norsk Industri støtter endringene i fornybardirektivet som foreslås i REPowerEU som kan akselerere utrulling av ny fornybar kraftproduksjon.

Internasjonalt samarbeid mht. gass, LNG, hydrogen m.m.

Som følge av Rådets mandat om etablering av en frivillig etablering av en energiplattform, herunder felles innkjøp av gass, LNG og hydrogen, foreslår Kommisjonen å etablere langsiktige samarbeidsordninger med nærliggende land. Av så vel økonomiske som strategiske årsaker bør Norge her kjenne sin besøkelsestid.

Norsk Industri ser også her en industripolitisk viktig dimensjon, både knyttet til petroleumsproduksjon og vår kompetente leverandørindustri. Et slikt samarbeid kan trolig også utvides til de fleste energirelaterte områder og vil kunne passe godt inn i planene om et strategisk industrisamarbeid med EU, jfr. Næringsdepartementets initiativ.

For øvrig viser vi til felles brev fra arbeidslivets parter om bl.a. hydrogen. Myndighetene må seriøst vurdere tilknytning til TEN-E. Tilsvarende må man se på hvordan differansekontrakter kan benyttes, utnyttelse av EUs Innovasjonsfondet og bruk av IPCEI på aktuelle områder. Vi vil også peke på REPowerEUs forslag om leveranser av "RES-utstyr" og kritiske råvarer. Også her vil norske industribedrifter kunne bidra.

Markedsdesign og langsiktige kraftavtaler (PPA)

Økning i kraftprisene i Europa har fått store konsekvenser for mange forbrukere, og flere industribedrifter har blitt tvunget til å stenge ned virksomheten. Midlertidige kompensasjonsordninger for de ekstraordinære kostnadene, som medlemslandene har mulighet til å innføre, vil bli viktig.

Et velfungerende kraftmarked er avgjørende for effektiv ressursutnyttelse og forutsigbarhet for markedsaktørene. Behovet for kapasitetsmekanismer og støtteordninger kan vurderes der dette er en forutsetning for bedret forsyningssikkerhet, en robust langsiktig kraftbalanse, og andre relevante mål og forpliktelser for eksempel knyttet til fornybarandel. Kraftprisen fremover vil etter all sannsynlighet bli mer variabel og dette vil i seg selv bidra til å utløse

fleksibilitet på forbrukssiden. Usikkerhet kan gjøre at investeringer ikke blir realisert uten kapasitetsbetaling. Kapasitetsmekanismer bør derfor i størst mulig grad være markedsbaserte.

Subsidier til fornybar energiproduksjon bør være markedsbaserte, effektive og vurderes i forhold til markedet for langsiktige kraftavtaler – «Power Purchase Agreement» (PPA) – der det er hensiktsmessig. Slike avtaler kan i flere tilfeller fungere like godt for å sikre investeringer i fornybar kraftproduksjon som støtteordninger fra myndighetene. De senere år har PPA-er vært utslagsgivende for finansiering og utbygging av fornybarprosjekter, spesielt i Norden. I EU er PPA-markedet mindre modent og likvid. Det er derfor positivt at Kommisjonen foreslår å fjerne administrative barrierer for å sikre at flere aktører, både på produksjons- og forbrukssiden, kan delta i dette markedet. Det viktigste virkemiddelet for at PPA-er skal få økt utbredelse er imidlertid å legge til rette for utbygging av fornybarprosjekter i takt med behovet for kraft.

Norsk Industri viser til ACER-rapporten «Policy Paper on further development of the EU electricity forward market» som analyserer svakhetene i det europeiske termin-markedet for kraft og anbefaler hvordan det kan forbedres. Norsk Industri støtter ACERs og kommisjonens vurdering og kommende arbeid for å sørge for at disse terminmarkedene i større grad enn i dag fungerer som effektive og mer likvide prissikringsmekanismer.

Hydrogen som en stor mulighet for Norge

EU-kommisjonen foreslår i pakken vesentlig økte ambisjoner for hydrogenproduksjon og bruk. EU skal i tillegg til å produsere 10 millioner tonn hydrogen selv, også importere 10 millioner tonn innen 2030, hovedsakelig fornybart. Det er foreslått å legge til rette for tre import-korridorer, i Middelhavet, i Nordsjøen og når det er mulig, gjennom Ukraina. Her ligger det store muligheter for Norge til å utnytte våre unike fortrinn til å bygge verdikjeder og arbeidsplasser, samtidig som vi fortsetter en lang tradisjon som pålitelig energi-leverandør til Europa.

EU-kommisjonen anser industrien som en prioritert hydrogen-bruker og foreslår høye industriambisjoner for å bytte fra grått hydrogen til lav karbon hydrogen som grønt og blått hydrogen. Vi støtter denne prioriteringen. Hydrogen bør først og fremst benyttes til å avkarbonisere industri og transport der direkte elektrifisering ikke er teknisk eller økonomisk mulig.

Hovedutfordringen for en storstilt norsk hydrogensatsing i dag er usikre rammevilkår og markedsutvikling. Dette gjør det vanskelig å satse både for produsenter og avtagere. Særlig i industrien er det utfordrende å beslutte langsiktige investeringer med så høy grad av usikkerhet. Norske myndigheter kan avhjelpe dette ved å sette klare ambisjoner for produksjon av hydrogen basert på naturgass med CCS og hydrogen basert på elektrisitet, samt igangsette arbeid med tekniske reguleringer og infrastruktur.

Virkemidler som rettes inn mot prosjektenes driftsfase er nødvendig for å dempe risikoen for investorer og utviklere både på produksjon og brukersiden. EU-kommisjonen anerkjenner dette og foreslår som en del av REPowerEU differansekontrakter for utslippsreduksjoner

(carbon contracts for difference) som et nytt virkemiddel under EUs Innovasjonsfond. Norsk Industri mener Norge bør bistå EUs arbeid for å utforme og etablere differansekontrakter som et nytt virkemiddel for produsenter av lav karbon hydrogen.

For utviklingen av alle grønne verdikjeder basert på norsk fornybar kraft er det avgjørende at sertifiseringsordninger, standarder, rammeverk og europeisk lovgivning ikke diskriminerer fornybar kraft fra nettet som en mindre «grønn» energikilde. Dersom EU definerer fornybart hydrogen på basis av strenge addisjonalitetskrav vil dette være ufordrende for utviklingen av en norsk hydrogenøkonomi. Samtidig må dette balanseres opp mot eksisterende industris behov for å sikre konkurransedyktig forsyning.

Rent markedsbaserte metoder for beregning av klimafotavtrykk (for eksempel opprinnelsesgarantier) undergraver Norges konkurransefortrinn som en grønn industrilokasjon. Vi anbefaler å arbeide for at fotavtrykket fra bruk av strøm i størst mulig grad må baseres på de fysiske realitetene. Som nevnt viser vi i den sammenheng til våre kommentarer gitt i høringssvar av 9 september 2021. Vi forventer, i tråd med Hurdals-plattformen, at regelverk implementeres i samsvar med industriens behov. Dette gjelder også for de foreslåtte bestemmelsene om «grønne produktmerker» i Fornybardirektiv III.

EØS-relevans

Som allerede påpekt er det vanskelig for Norsk Industri å antyde effektene for våre medlemmer som følge av de nye forslagene, annet at de vil bli utfordrende. Direktivene som høringene omfatter, er ennå ikke tatt inn i EØS på tross at dette er regelverk som har "stått på vent" i en årrekke.

Norge har inngått en klimaavtale med EU og forutsettes – alt annet er umulig - å oppfylle våre forpliktelser i samarbeid med EU-landene. EUs politikk for å nå tilsvarende forpliktelser bygger på European Green Deal og den helhetlige satsingen Fit for 55.

Skal vi bidra til Norges og Europas oppfyllelse av FNs 2050-mål må vi være en del av den felles satsingen. Norsk Industri ber derfor Regjeringen om raskest mulig avklare EØS-relevansen for de berørte direktiver og inkorporere dem i nasjonal politikk.

Energikrisen i Europa

Norsk Industri tar i dette innspillet ikke opp effekten av de europeiske og nasjonale energiutfordringene, både hva gjelder forsyning og prisfastsetting, men vil komme tilbake til dette i andre sammenhenger. Gitt den volatile situasjonen vi står overfor vil enkelte av våre posisjoner kunne bli påvirket.

Med vennlig hilsen
Norsk Industri

Knut L. Baumann